

Prinsippprogram 2023-2027

FO (Fellesorganisasjonen) er fagforeningen og profesjonsforbundet for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. **Les mer på fo.no**

Innhold

Innledning	4
FOs verdiforankring	4
En velferdsstat bygd på solidaritet, likeverd og rettigheter	5
Respekt for enkeltmennesker og retten til et verdig liv	5
1. Lønn, arbeidsforhold og arbeidsmiljø	6
1.1 Solidarisk og rettferdig lønnspolitikk	6
1.2 Gode arbeidsforhold	8
1.3 Trygt arbeidsmiljø	9
2. Profesjonspolitisk arbeid	10
2.1 Velferdsstatens oppgaver skal løses faglig forsvarlig og med god kvalitet	11
2.2 God kvalitet på utdanningene sikrer gode profesjonsutøvere	11
2.3 Utdanningene må være praksisnære og forskningsbaserte	11
3. Helse- og sosialpolitikk	12
3.1 God kvalitet og tilgjengelige velferdstjenester for alle	14
3.2 Sterke lokalsamfunn	14
3.3 God oppvekst for barn og unge	14
4. Kvinne- og likestillingspolitikk	15
4.1 Kvinnepolitikk	16
4.2 Likestillingspolitikk	17
5. Klima og miljø	17
6. Internasjonalt samarbeid og solidaritet	18
6.1 Fagforeningssamarbeid på tvers av landegrenser løser internasjonale utfordringer	18
6.2 Profesjonsfaglig dialog bidrar til internasjonal fagutveksling	19
6.3 Internasjonalt solidaritetsarbeid sikrer global forståelse og engasjement	19

Innledning

FO er fagforeningen for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. FOs medlemmer har et unikt sosialfaglig blikk på sosiale, økonomiske og helsemessige problemer i samfunnet. Det er den sosiale dimensjonen ved fagene som binder oss sammen. Det betyr at kompetansen til FOs medlemmer er helt uvurderlig i helse-, sosial og velferdstjenestene.

FO har som hovedmål å bedre medlemmenes lønns- og arbeidsforhold og ivareta deres profesjonsfaglige interesser. Forbundet skal synliggjøre og vise nødvendigheten av medlemmenes kompetanse, og profesjonenes rolle som viktige premissleverandører og bidragsyttere i velferdsstaten. FO skal drive politisk påvirkningsarbeid på sentrale politikkområder. Forbundet har en tydelig verdiforankret politikk. FO er partipolitisk uavhengig og for en fri og uavhengig fagbevegelse. FO er tilsluttet LO og har organisasjonsretten for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Å være medlem i FO betyr å stå opp for seg selv og sine kollegaer, for de sosialfaglige profesjonene og for alle som har behov for helse-, sosial- og velferdstjenester.

FO skal være en åpen, synlig og profilert fagforening. FO skal være en fagforening med sterk faglighet og tydelig kampkraft. Politisk påvirkning, organisasjonsbygging, skolering av tillitsvalgte og rekruttering skal stå sentralt. FO skal være et naturlig valg og bidra til å styrke profesjonsidentiteten til barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere, samt studentene innen de respektive utdanninger. FO skal bidra til å styrke profesjonsidentitet og organisasjonsgrad blant barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. FO anerkjenner behovet for ulik kompetanse og tverrfaglighet i tjenestene.

FOs verdiforankring

FO er både fagforening og profesjonsforbund. FO har et humanistisk og demokratisk verdigrunnlag og dette preger vårt arbeid og vår politikk. Som fagforening arbeider vi daglig med utfordringer som angår medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår og vilkår for profesjonsutøvelsen. FO er grunnlagt på erkjennelsen av at hver profesjon løfter seg ved å gå sammen i et større sosialfaglig fellesskap. Akkurat som hver profesjonsutøver står sterkere ved å fagorganisere seg.

Ein velferdsstat bygd på solidaritet, likeverd og rettigheter

FOs profesjoner har vokst fram parallelt med den norske velferdsstaten. Fagbevegelsen har vært og må være sentral i å bygge velferdsstaten med verdier som solidaritet og kollektive løsninger.

Velferdstjenestene skal finansieres av det offentlige. Det er et offentlig ansvar å sørge for at velferdstjenester er av høy kvalitet, universelle, skattefinansierte, differensierte og tilgjengelige for alle uavhengig av juridisk status. Styring og ledelse av velferdsstatens tjenester skal være basert på tillit til ansattes kompetanse og faglige skjønn. FO skal bekjempe fattigdom og ulikhet i levekår, og aktivt forsvare og videreutvikle velferdsstaten.

Klimaendringer og tap av naturmangfold truer velferden og naturen vi er avhengige av. FO skal være en aktiv pådriver i å bekjempe klima-, miljø- og naturødeleggelser.

Et demokratisk samfunn bygget på likhet og rettferdighet forutsetter inkludering. Hele befolkningen skal ha innflytelse og mulighet til å delta i samfunnsutviklingen. Flere ulike internasjonale konvensjoner inneholder verdier FO vil at skal gjelde alle. FO forsvarer individuelle friheter som ytringsfrihet og organisasjonsfrihet.

Full likestilling mellom kjønnene og likebehandling av mennesker uavhengig av sosial, økonomisk og juridisk status, kjønns- og seksualitetsmangfold, funksjonsevne, alder, livssyn, etnisk bakgrunn og kultur er viktige mål for forbundet. Alle mennesker har rett til å definere seg selv. FO støtter innføringen av et tredje juridisk kjønn. FO anerkjenner den samiske befolkningens rettigheter som urbefolkning og deres kamp for å utvikle og bevare sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Respekt for enkeltmennesker og retten til et verdig liv

Når helse- og sosialarbeidere møter mennesker med et hjelpebehov aktualiseres temaer som hjelp og kontroll, frivillighet og tvang, individ og samfunn. FOs medlemmer skal jobbe i tråd med FOs yrkesetiske grunnlagsdokument. Det innebærer å håndtere etiske dilemmaer som en del av yrkesutøvelsen. Respekten for enkeltmennesket og retten til et verdig liv er grunnleggende i helse- og sosialfaglig arbeid. Likeverd og inkludering, selvbestemmelse og engasjement, trygghet, åpenhet og omsorg er sentrale verdier som må ligge til grunn for profesjonsutøvernes praksis. Det enkelte FO-medlem er ansvarlig for egne handlinger og for å utvikle seg som profesjonsutøver gjennom etisk, faglig og juridisk refleksjon over egen praksis.

FOs medlemmer har ansvar for å si ifra om og engasjere seg i forhold som skaper sosiale problemer og bidrar til sosialt utenforskap og uverdige livsvilkår.

1. Lønn, arbeidsforhold og arbeidsmiljø

En solidarisk og rettferdig lønnspolitikk skal ligge til grunn for FOs tariffpolitikk. Trepertssamarbeidet forutsetter høy grad av organisering i arbeidslivet. Samarbeid er bærende i den norske modellen og sikrer god involvering og gjensidig forpliktelse til å skape kvalitet i tjenestene. Fagorganisering og faglige rettigheter er grunnpilaren for et velfungerende og godt arbeidsliv. Lov og avtaleverk skal sikre dette.

FO skal forsvare en sterk arbeidsmiljølov og gode kollektive avtaler. FO skal ivareta tariffavtalens betydning og sikre streikeretten.

En god arbeidslivspolitik skal ivareta alle arbeidstakere i et livsløpsperspektiv.

1.1 Solidarisk og rettferdig lønnspolitikk

Lønnsfastsettelsen skal i hovedsak gjøres sentralt. Ved lokal lønnsdannelse skal det legges sterke føringer i tråd med FOs lønnspolitikk.

Hensynet til likelønn skal være sentralt i alle deler av lønnsdannelsen, også lokalt. Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) må brukes aktivt for å avdekke og utjevne ulikelønn. Frontfagsmodellen er ikke til hinder for å gi kvinnerike grupper i offentlig sektor et likelønnsloft.

Lik lønn for arbeid av lik verdi, uavhengig av kjønn

En lønn å leve av er viktig i et likestillingsperspektiv, og likelønn er en forutsetning for dette. Kvinnerike yrker og tjenesteområder verdsettes lavere til tross for samme krav til kompetanse og utdanningslengde. Dette er verdsettelsesdiskriminering som innebærer at lønnsforskjeller i stor grad følger et kjønnsdelt arbeidsmarked.

Ulik lønn mellom langtidsutdannede i privat og offentlig sektor og mellom kvinnerike og mannsdominerte områder, skal bekjempes. Lønn innen ett og samme forhandlingsområde, skal være lik for likeverdige grupper.

Utdanning og kompetanse skal lønne seg

Det skal gis lønsmessig uttelling for utdanning på alle nivåer,

relevant yrkeserfaring, ansiennitet, ansvar og lederskap.

Grønne tariffkrav

FO skal fremme grønne tariffkrav i form av bestemmelser som kan forbedre og ivareta hensynet til natur, klima og miljø.

Velferdstjenester skal ikke drives av profittomsyn

Velferdstjenestene skal i hovedsak drives av det offentlige i samarbeid med ideelle virksomheter som et supplement. Virksomheter skal ikke «tariffhoppe» for å unngå gode tariffavtaler; det svekker arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår. Det skal være bransjevis harmonisering av tariffavtaler.

Tillitsvalgte skal ha lovfestet rett til innsyn i arbeidsavtaler, samt lønns- og arbeidsforhold. Dette gjelder også ved konkurranseutsetting og privatisering av tjenester. Norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde for alle som arbeider i Norge, og FO skal arbeide mot sosial dumping.

1.2 Gode arbeidsforhold

Alle arbeidsforhold skal være regulert gjennom et sterkt lov- og avtaleverk som sikrer god medbestemmelse.

Faste ansettelser, hele stillinger og normalarbeidsdag er normen

Faste ansettelser og hele stillinger skal være en lovfestet rett. Normalarbeidsdagen er et viktig prinsipp for arbeidstidsregulering. En regulert normalarbeidsdag skal sikre lønnsmessig kompensasjon for ubekvem arbeidstid. FO ønsker en arbeidstidsreduksjon hvor målet er 6 timers normalarbeidsdag / 30 timers uke, med mål om full lønnskompensasjon.

Alternative arbeidstidsordninger skal ha minst like gode vilkår som ordinære arbeidstidsordninger. Fagforeningene skal forvalte innstillingsretten sentralt. Det stilles krav om strenge faglige begrunnelser og at hensynet til helse, miljø og sikkerhet er ivarettet ved innføring av alternative arbeidstidsordninger. All arbeidstid der arbeidstaker står til disposisjon skal telle som arbeidstid fullt ut og lønnes deretter.

Gode permisjonsrettigheter

En solid og likestilt foreldrepermisjon, delt mellom foreldrene, er sentral for å oppnå et mer likestilt arbeids- og familieliv. En omfattende foreldrepermisjonskvote til far eller medforelder er fortsatt nødvendig. Alle skal ha selvstendig rett til opptjening av

foreldrepenger. Det må gis gode permisjonsrettigheter med lønn ved tyngende omsorgsoppgaver.

Gode pensjonsordninger

Folketrygden, AFP og tjenstepensjonsordningene må sikre en trygg og verdig alderdom for alle. Uføres alderspensjon må stå i et rimelig forhold til arbeidsføres alderspensjon. Studier skal gi pensjonspoeng.

Påslagsordningene i offentlig og privat sektor må ivareta behovene til de ulike arbeidstakergruppene. FO skal arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredjedeler av lønn. Pensjonsreformen må evalueres.

Pensjonssystemet må virke omfordelende. Samspillet mellom alderspensjonen i folketrygden og tjenstepensjonsordningene må utredes. Det må innføres en reell tidligpensjonsordning i folketrygden, slik at de som har behov for det kan gå av tidlig med et godt pensjonsnivå. Yrkesgrupper i det offentlige som har behov for særaldersgrenser må få dette.

Et inkluderende arbeidsliv innebærer tilrettelegging i alle livsfaser. En god personalpolitikk handler om en god arbeidslivspolitikkt der arbeidsmiljø, arbeidsbetingelser, verdsetting og utviklingsmuligheter medvirker til at arbeidstakere trives og har mulighet til å stå i arbeid fram til pensjonsalder.

Arbeidsgiver skal legge til rette for faglig utvikling

Faglige karrierevegar i arbeidsforholdet bidreg til at erfaring og høg kompetanse blir behalde nær brukarane. Det skal etablerast system som legg til rette for fagleg oppdatering gjennom vidareutdanning og kompetanseutvikling for alle tilsette. Alle tilsette skal vere sikra god oppfølging. Tilsette må få tid og høve til både rettleiing og til etisk og kritisk refleksjon i profesjonsutøvinga.

1.3 Trygt arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet skal være tilrettelagt slik at det forebygger stress, tidspress, mobbing, konflikter og fysiske- og emosjonelle belastningsskader. Arbeidstakere skal ha et sterkt vern mot arbeidsmiljøbelastninger som vold, trusler, trakassering og netthets. Arbeidsgiver har et særlig ansvar for oppfølging av et godt og trygt arbeidsmiljø i samarbeid med tillitsvalgte.

FO skal jobbe for gode juridiske rammevilkår som sikrer et godt og trygt arbeidsmiljø på arbeidsplassen, hjemmekontor og hybride

tilrettelagte arbeidsplasser. Helse- miljø og sikkerhetsarbeid må tilpasses arbeid i velferdstjenestene. Yrkesskadeerstatning må også gjelde for skader som oppstår under øvelser og trening i regi av arbeidsgiver.

FO skal løfte fram arbeidstakernes stemme i den offentlige debatten. Arbeidstakere har viktig kompetanse og perspektiver som de i større grad bør bidra med i den offentlige samtalen. Det er viktig at arbeidstakeres ytringsrom ivaretas, både internt og eksternt. Arbeidstakere som varsler om kritikkverdige forhold, skal vernes mot sanksjoner.

2. Profesjonspolitisk arbeid

2.1 Velferdsstatens oppgaver skal løses faglig forsvarlig og med god kvalitet.

FOs medlemmer skal gjennom sin profesjonskompetanse bidra til å kvalitetssikre og utvikle velferdstjenestene. Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere skal ha autorisasjon.

Kompetanse og bemanning er viktig for å sikre forsvarlige tjenester. FOs medlemmer må ha tillit og handlingsrom til å bruke sin faglige kompetanse i tjenestene.

Profesjonene har ulike kompetanse, utfyller hverandre og har som samfunnsmandat å sikre tjenester av høy kvalitet til mennesker i utsatte livssituasjoner. FO skal bevisstgjøre tjenesteapparatet på hvilken kompetanse som er nødvendig for å dekke aktuelle stillingers arbeidsområder.

Profesjonenes samfunnsmandat innebærer et kritisk blikk på de verdier og rammer som til enhver tid styrer samfunnet. FOs medlemmer er også politiske aktører og skal påvirke rammebetingelser for arbeidet, samt melde fra når tiltak og tjenester får uheldige konsekvenser for samfunn, grupper eller enkeltpersoner.

Det er viktig at den enkelte profesjons kompetanse, både gjennom profesjonsutdanningen og videre profesjonsutvikling, dekker kompetansebehovene i fagfeltene. FO skal jobbe for tilstrekkelig antall studieplasser. Ambisjonene for kvalitet i den profesjonelle kompetansen og profesjonsidentiteten må være høye. FO sine godkjenningsordninger bidrar til å sikre riktig kompetanse og god kvalitet i velferdstjenestene.

En tillitsreform i offentlig sektor må fremme ansattes mulighet til å anvende sitt faglige skjønn i profesjonsutøvelsen.

2.2 God kvalitet på utdanningene sikrer gode profesjonsutøvere

Utdanning og kompetanseutvikling skal sikre at studentenes og profesjonsutøvernes kompetanse fyller profesjonenes samfunnsmandat og gir faglig trygghet. Profesjonsutdanningene må være tilgjengelig i hele landet og ha tilstrekkelig finansiering. Flertallet av tilsatte i profesjonsutdanningene skal ha utdanning tilsvarende profesjonen den utdanner studenter til. Det skal være forsvarlig skikkethetsvurdering i utdanningene.

Utdanningenes faglige innhold, kvalitetsnivå, omfang og lengde skal ivareta tjenestene og brukernes behov, samt utvikle ny kunnskap. Det innebærer at de må være tett på praksisfeltet. Det må være rom for å utvikle et eget særpreg og drive med uavhengig forskning. Profesjonsutdanningens spesifikke kompetanse skal tydeliggjøres og tverrfaglig samarbeid styrkes, slik at de utfyller hverandre i sosial-, helse- og velferdstjenestene.

Nasjonale utdanningsstrukturer skal sikre medlemmene muligheter til kompetanseheving på ulikt nivå; etter- og videreutdanning, klinisk kompetanse, mastergrad, doktorgrad med flere.

2.3 Utdanningene må være praksisnære og forskningsbaserte

Utdanning og praksisperiodene skal gi studentene innblikk i praksisfeltet og følges opp av kvalifisert veileder, fortrinnsvis fra egen profesjon. Tjenestestedene skal forpliktes til å motta studenter i praksisstudier og legge til rette for veiledning og et godt læringsmiljø.

FO vil ha en helhetlig gradsstruktur med bachelor, master og doktorgrad. Både tverrfaglige mastere og profesjonsmastere skal kunne lede fram til doktorgrad. Det skal systematisk bygges opp sterke kompetanse- og forskningsmiljøer ved utdanningsinstitusjonene. En forutsetning er at det etableres stipendiat- og doktorgradsstillinger som blir prioritert til profesjonene FO organiserer

Forskning og utviklingsarbeid innenfor sosial-, helse- og velferdstjenestene skal styrkes og utføres i samarbeid med tjenestene. FO skal kontinuerlig jobbe med godkjenningsordninger og autorisasjonskrav i tråd med profesjonsutviklingen. Vi må sikre god og tilgjengelig utdanning i hele landet. Det innbefatter både desentraliserte studier og deltidsutdanninger. Utdanningsinstitusjonene har ansvar for å etablere karriereveier for tilsatte med profesjonsbakgrunn ansatt i sektoren.

FO skal være en aktiv og sentral utdanningspolitisk aktør. FO må bidra i utvikling av og forsvarlig bruk av velferdsteknologi og kunstig intelligens.

3. Helse- og sosialpolitikk

FOs medlemmer jobber i hele bredden av velferdsstatens tjenester og møter mennesker i alle livets faser. FO skal være en aktiv helse- og sosialpolitisk aktør. FNs bærekraftsmål som omhandler arbeid mot fattigdom, ulikhet og klimaendringer skal være sentrale for FOs helse- og sosialpolitiske arbeid. FO skal synliggjøre og motvirke samfunnsstrukturer som skaper økte forskjeller, fattigdom, sosial ulikhet, uverdige livsvilkår og sosial utstøting. De som oppholder seg i Norge uten identifikasjonspapirer eller gyldig oppholdstillatelse skal ha lik rett til helsehjelp som øvrig befolkning. Norge skal være et land uten fattigdom. Et inkluderende arbeidsliv er grunnleggende for sosial utjevning og forebygging av fattigdom. Personer som av ulike årsaker ikke kan delta i arbeidslivet, må sikres et forsvarlig nivå på trygder og stønader, samt meningsfulle aktiviteter.

Personer med særskilte behov skal sikres individuelt tilrettelagte tjenester fra yrkesutøvere med høy faglig kompetanse på fagområdet. Tjenestene må være basert på tverrprofesjonelt og tverrsektorielt samarbeid. Brukere av velferdstjenester er viktige bidragsytere i å forbedre og utvikle tjenestene. Å være ressurs og aktør i eget liv, er forutsetning for utvikling og endring. Selvbestemmelse og brukermedvirkning skal sikres.

FO skal sørge for at alle får individuelt tilrettelagte tjenester i et livsløpsperspektiv. FO skal gjennom faglig og politisk påvirkning være en pådriver for at eldre mennesker får den hjelp og omsorg som de har behov for, når de trenger det. Vår profesjonsfaglige kompetanse skal bidra til å påvirke politikken og den politiske viljen til at eldre menneskers kulturelle bakgrunn, rettigheter og selvbestemmelse ivaretas.

3.1 God kvalitet og tilgjengelige velferdstjenester for alle.

En velferdsstat bygd på solidaritet og likeverd er en forutsetning for å oppnå og opprettholde et samfunn som er godt for alle. FO mener velferdsordningene i størst mulig grad skal være universelle og i offentlig regi. Det må sikres gode og målrettede ordninger for enkeltpersoner og grupper med særskilte behov. Velferdsstaten generelt, og

trygdeordninger spesielt, er avgjørende for å oppnå målet om å delta i et samfunn der alle har samme rettigheter og muligheter.

Ideelle organisasjoner er et supplement til velferdstjenester i offentlig regi. Driftsoverskudd skal benyttes til å videreutvikle tjenesten. Ideelle og kommersielle tilbud skal reguleres av det offentlige. Ideelle organisasjoner skal ha stabile vilkår, og ikke underlegges markedsbaserte, kommersielle anbudsordninger. Drift av sykehus skal sikres bedre folkevalgt styring og kontroll med faglige og tjenstlige behov som styringsparametere fremfor markedsøkonomiske prinsipper. Offentlige tjenester må bygges slik at man ikke gjør seg avhengig av kommersielle aktører.

Alle i Norge skal bo trygt, ha en akseptabel bostandard og være i stand til å betale sine boutgifter. Det er viktig å forebygge og bekjempe bostedsløshet, og boligsosialt arbeid skal være et prioritert område. Det må finnes tilstrekkelig og varierte boligtilbud som ivaretar ulike behov.

3.2 Sterke lokalsamfunn

Kommunalt lokaldemokrati sikrer innbyggerne god velferd. Gode lokalsamfunn blir bygd ved å gi kommunene tydelig ansvar og nok ressurser til å gi gode tjenester, og gir grunnlag for deltagelse og demokrati. Et sterkt lokalstyre forutsetter åpenhet, innsyn og høy grad av deltagelse, også der tjenester ytes i samarbeid eller partnerskap med andre, for eksempel i form av interkommunalt samarbeid. Endringer i kommunestrukturen skal være basert på lokaldemokrati.

Politisk oppmerksomhet på kommunale velferdsoppgaver, med klare målsetninger og nødvendige økonomiske prioriteringer, gir gode velferdstjenester som resultat. Kommunenes evne til å løse velferdsoppgaver er avhengig av økonomiske rammer og rett kompetanse nær befolkningen. FO skal jobbe for å sikre nødvendige økonomiske rammevilkår.

3.3 God oppvekst for barn og unge

Alt arbeid med barn skal skje i tråd med FNs barnekonvensjon. Konvensjonen skal ligge til grunn for barnets stilling som eget rettssubjekt. Konvensjonen skal være kjent hos de som arbeider med barn, unge og deres familier, i tillegg til barn og unge selv. Barns rettigheter, innflytelse og medvirkning skal sikres på alle arenaer og samfunnsområder, samt i beslutninger som omhandler barn. Barn har rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse. Barn skal vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse, og så langt som mulig i egen

familie eller nettverk. Barnevernet er samfunnets sikkerhetsnett for barn og unges rett til en god oppvekst. Barnevernsloven skal gjelde for alle barn som oppholder seg i Norge.

Barn skal ha likeverdige tilbud samt gode og trygge oppvekstsvilkår. Alle oppvekstarenaer skal være tilgjengelig for alle barn uavhengig av familiens økonomi og barnets funksjonsnivå. Samfunnet har et særlig ansvar for barn som lever i utsatte livssituasjoner. Familier til barn med omfattende bistandsbehov skal få avlastning og bli ivaretatt med gode rammebetingelser for familielivet. Tjenestetildelingen må skje helhetlig og samordnet.

Tidlig innsats bidrar til å forebygge psykiske og sosiale utfordringer senere i livet. Gode helsestasjoner, barnehager, skoler, skolehelse-tjenester og skolefritidsordninger er sentralt for alle barn. Tverrfaglig kompetanse som omfatter sosialfaglig kompetanse på disse arenaene er et viktig virkemiddel for at alle barn skal føle trygghet og tilhørighet, ha god utvikling og bedre læringsbetingelser. Tjenestene skal ha forsvarlig kapasitet og kompetanse, og være koordinerte og tverrfaglige. Alle barn skal, uavhengig av økonomi, kunne delta på fritidsaktiviteter.

FO krever nulltoleranse for mobbing og alle former for trakassering på arenaer der barn og ungdom ferdes.

4. Kvinne- og likestillingspolitikk

FO er en feministisk organisasjon og har særlig fokus på kvinne- og likestillingspolitikk nasjonalt og internasjonalt. Feminisme er en fellesbetegnelse for ideologi, idetradisjon, etikk, politikk og akademisk virksomhet som handler primært om kvinnefrigjøring, men også om frihet, likestilling og rettferdighet for alle*. De viktigste likestillingsutfordringene skyldes samfunnsstrukturer som må endres. Avdekking og motarbeidelse av kulturer, holdninger og strukturer som fører til kvinneundertrykking, er viktige elementer i arbeidet for å oppnå reell likestilling.

FO ønsker et samfunn der personer uavhengig av kjønn har like rettigheter, plikter og påvirkningskraft i arbeidslivet, samfunnet og hjemmet. Økonomisk selvstendighet er en forutsetning for likestilling. Likelønn og verdsettingsdiskriminering skal være høyt på den offentlige dagsorden.

4.1 Kvinnepolitikk

Likestilling er en forutsetning for kvinnefrigjøring. FO er særlig opptatt av å styrke kvinners posisjon i arbeidslivet. Arbeidslivet og organisasjonslivet skal ha rammebetingelser som legger til rette for kvinners deltagelse. Kvinner skal rekrutteres inn i lederstillinger. Økt kvinne-deltakelse i styrende organer i egen organisasjon og i LO sikrer demokratisk balanse. Dette forutsetter gode rammebetingelser og tilrettelegging for ulike livsfaser og behov.

Det er et offentlig ansvar å redusere omfang og skadevirkning av vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep, seksuell trakassering, tvangs-ekteskap, kjønnslemlestelse, menneskehandel og prostitusjon. Dette er i stor grad knyttet til maktubalanse i samfunnet og kvinner er særlig utsatt.

FO må jobbe for at det er tilgjengelige krisesentre for alle i hele landet, med særlig fokus på utsatte grupper.

Det er dokumentert at helsevesenet mangler kjønnsperspektiv og kjønnsspesifikk kunnskap. Kvinnehelse har fortsatt lav status i både forskning, finansiering og prioritering. FO skal jobbe for at det blir oppnevnt et offentlig utvalg som skal vurdere kvinners arbeidshelse. En hovedoppgave for utvalget må være å problematisere og utforske ulikheter i arbeidsbelastninger i kvinne- og mannsdominert yrker. Det kan for eksempel være emosjonelle belastninger, sekundær traumatisering og vedvarende stressituasjoner.

Kvinner har i dag dårligere soningsforhold enn menn. Det må sikres likeverdig soningsforhold i hele landet. Det gjelder særlig tilgang på relevant arbeidstrening og opplæring, samt mulighet til å holde kontakt med barn og familie

4.2 Likestillingspolitikk

En grunnleggende forutsetning for et inkluderende samfunn er likebehandling av mennesker uavhengig av kjønn, funksjonsevne, kjønns- og seksualitetsmangfold, livsfase, livssyn, etnisk bakgrunn og kultur. Individuelt tilpassede tjenestetilbud krever at helse- og sosialarbeidere har kompetanse til å jobbe innenfor ulike kulturelle rammer.

Deltakelse i arbeidslivet skaper sosial tilhørighet og inkludering. Personer med nedsatt funksjonsevne får ikke sine grunnleggende menneskerettigheter dekket. Norge må likestille menneskerettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne med andre og derfor må FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med

nedsatt funksjonsevne (CRPD) inkorporeres i menneskerettsloven. Mangfold kan gjøre arbeidslivet, organisasjonene og samfunnet i sin helhet rikere på kunnskap, språk, kulturuttrykk, holdninger, og livssyn. I det flerkulturelle Norge må det være rom for store forskjeller i leve-måte, kultur og religion.

FO skal være opptatt av likestillingsutfordringer på områder der ett kjønn eller kjønnsidentitet er tydelig overrepresentert. Offentlige tjenesteytere skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i befolkningen og det må stimuleres til at flere menn velger helse- og sosialfaglige utdanninger og yrker. Arbeidslivet skal ha rammebetingelser som legger til rette for kjønns mangfold i alle deler av arbeidslivet.

Samfunnet må verdsette og bidra til å skape en inkluderende og universell infrastruktur som gjør det enklere for alle å delta i arbeidslivet.

5. Klima og miljø

Ifølge FNs klimapanel haster det å legge om til en utvikling der vi begrenser klimautslippene, tilpasser oss klimaendringene og oppnår en bærekraftig utvikling. FO slutter seg til at vi må øke investeringene i klimatiltak, kutte overforbruket og sikre naturmangfoldet og økosystemene. Vi må stoppe den gradvise nedbyggingen av naturen. Oljeleting på norsk sokkel må umiddelbart opphøre i tråd med anbefalinger fra FNs klimapanel, og eksisterende produksjon må reduseres i tråd med Parisavtalens målsetninger.

Klima- og miljøendringene skaper nye utfordringer for helse- og sosialarbeidere og vi må i større grad inkludere klima- og miljøperspektiver i arbeidet vårt. Klimaendringene fører til negative konsekvenser for mennesker sitt livsgrunnlag, fysiske og psykisk helse og sosiale forhold. Overforbruk er et problem i Norge og de fleste land i verden. FO skal være en pådriver for at myndighetene får på plass tiltak for et redusert og mer bærekraftig forbruk. FO skal arbeide for å redusere eget klimaavtrykk og gjøre miljøbevisste valg ved innkjøp av varer og tjenester.

Innføring av klimatiltak må gjøres på en sosial bærekraftig måte. FO skal jobbe for å inkludere de mest sårbare i samfunnet i omstillingen. Et samfunn med små lønnsforskjeller og gode velferdsordninger er essensielt for å få dette til. Dialog og trepartssamarbeidet er viktig, og

tillitsvalgte må involveres når arbeidsplasser skal planlegge og i verksette tiltak for å ivareta klima og natur. FO skal jobbe for å inkludere mennesker med begrensede økonomiske ressurser på en sosialt bærekraftig måte.

6. Internasjonalt samarbeid og solidaritet

I en tid med store klimaendringer, geopolitiske utfordringer, flere pågående samfunnskriser og konflikter, er internasjonalt samarbeid og solidaritet viktigere enn noen gang. Klima- og miljøproblemer påvirker livsgrunnlaget til alle mennesker og skaper helse og sosiale problemer. Utfordringene rammer i stor grad de som allerede har det vanskeligst. FOs forsvar av velferdsstat og kollektive løsninger står i opposisjon til markedsliberalistisk ideologi. Norge skal føre en human flyktning- og asylpolitikk i tråd med FNs anbefalinger og internasjonale konvensjoner.

Faglige og demokratiske rettigheter, mangfold og solidaritet må styrkes gjennom nordisk, europeisk og internasjonalt fagforenings-samarbeid. FO mener globaliseringen gjør det nødvendig med økt fagforenings- og profesjonsfaglig samarbeid og internasjonal fagutveksling blant helse- og sosialarbeidere.

6.1 Fagforeningssamarbeid på tvers av landegrenser løser internasjonale utfordringer

Verdenssamfunnet står fortsatt overfor sterkt press for å liberalisere handel med tjenester gjennom ulike handelsavtaler og EUs tjenstedirektiv. Press for å legge offentlige tjenester ut på anbud fortsetter i mange kommuner, og kan støtte seg på internasjonalt regelverk. Norge har tilsluttet seg gjennom EØS-avtalen. FO mener Norge i større grad bør benytte handlingsrommet i EØS-avtalen til å sikre arbeidstakers rettigheter og ivareta klima- miljø- og naturhensyn i arbeidslivet.

6.2 Profesjonsfaglig dialog bidrar til internasjonal fagutveksling

En globalisert verden fører med seg konsekvenser og byr på utfordringer for helse- og sosialfaglig arbeid. Migrasjon og innvandring skaper kulturelle møter som gir oss nye utfordringer. Felles arbeidsmarked i EU/EØS-området skaper utfordringer for faglige standarder, autorisasjonsordninger og utdanningskrav. Det er viktig å skape og delta på arenaer for profesjonsfaglig dialog på tvers av landegrensene.

6.3 Internasjonalt solidaritetsarbeid sikrer global forståelse og engasjement

Gjennom internasjonalt solidaritetsarbeid møter vi mennesker fra land hvor menneskerettigheter og faglige rettigheter brytes, og hvor krig, diktatur og undertrykking preger hverdagen.

FO støtter helse- og sosialarbeidere i disse landene for at de skal få mulighet til å organisere seg, drive faglig og politisk kamp, fagutvikling og fagutveksling. FO skal samarbeide med etablerte bistands- og hjelpeorganisasjoner, og legge til rette for lokal medvirkning og engasjement.

FO er bekymret over den økende trusselen om å bruke atomvåpen i pågående konflikter. FO appellerer til regjeringen om å signere FNs krav om atomvåpenforbud.

Kontakt oss

FO Fellesorganisasjonen
Mariboës gate 13
Pb. 4693 Sofienberg
0506 OSLO

kontor@fo.no
+47 919 19 916

Stå opp for trygghet

FO er fagforeningen og profesjonsforbundet for barneverns-
pedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.
fo.no